Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 15 kwietnia 1935 r. 1266.-

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

D o k o ł a o d p o w i e d z i l i t e w s k i e j p a ń s t w o m s y g n a t a r j u s z o m w s p r a w i e k ł a j p e d z k i e j ."Diena" Nr.15 /IV.1935/:Jak wiadomo, państwa sygnatarjusze przypominały w swoim czasie Litwie o sytuacji na obszarze Kłajpedy. Obecnie pisma zagraniczne podają, iż rząd litewski przesłał państwom sygnatarjuszom odpowiedź. Francuska agencja telegraficzna pisze w sprawie noty rządu litewskiego, co następuje:"Mimo, iż nota z odpowiedzią rządu litewskiego na notę państw sgnatarjuszy w sprawie kłajpedzkiej nie została jeszcze ogłoszona, jednak istnieje podstawa do przypuszczania, iż rząd litewski wyraża w tej nocie swe poglądy. Treść jej jest mniej więcej taka: Konwencja Paryska w sprawie Kłajpedy oraz statutu kłajpedzkiego ma na celu uzgodnienie suwerenności litewskiej z prawami kulturalnemi lokalnych organizacyj. Wtrącanie się pewnego obcego państwa, które będąc silne spowodu swej sytuacji militarnej, politycznej i gospodarczej, wywiera mocną interwencję, paraliżuje normalne funkcjonowanie autonomji i stwarza całkiem nową faktyczną sytuację, która utrudnia wykonywanie przewidzianej przez statut kłajpedzki konwencji. Jeżeli państwa chcą pozostać przy swej opinji, mają otwartą drogę do przekazania sprawy Lidze Narodów lub Trybunałowi Międzynarodowemu w Hadze. Przy tej okazji należy przypomnieć, że wszystkie decyzje Trybunału Haskiego wypadły na korzyść Litwy i że Litwa wykonywałaby każde postanowienie Trybunału".-

S p r a w a w y s t a w y s z t u k i l i t e w s k i e j w W a r s z a w i e ."Diena" Nr.15 /IV.1935/:Grupa artystów kowieńskich "Ars" otrzymała od T-wa Przyjaciół Litwy w Warszawie propozycję urządzenia w Warszawie wystawy sztuki litewskiej z warunkiem, że w Kownie zorganizowanoby wystawę dzieł polskich. Polacy proponują urządzenie wystawy na koszt artystów kowieńskich.-

"D i e n a" o r z e k o m e j p r o p o z y c j i M a r s z a ł k a P i ł s u d s k i e g o w s p r a w i e u n o r m o w a n i a s t o s u n k ó w p o l s k o - l i t e w s k i c h ."Diena" Nr.15 /IV.1935/:Z Warszawy otrzymano sensacyjną wiadomość, jakoby Marszałek Piłsudski opracował szczegółowy plan unormowania stosunków polsko-litewskich. Według tego projektu Polacy mają poczynić Litwinom konkretne propozycje zlikwidowania "wiecznego" konfliktu. Jednak narazie Piłsudski plan swój utrzymuje w największej tajemnicy i zapowiada jedynie, iż pośle wkrótce do Kowna zaufaną osobę, która plan Marszałka przedłoży.-

P r z y s t ą p i e n i e d z i e n n i k a r z y c z e s k i c h d o b a ł t y c k i e j E n t e n t y P r a s o w e j .Prasa kowieńska /z 13.IV.1935/:Jak podają, do bałtyckiej Ententy Prasowej zamierzają przyłączyć się również dziennikarze czescy. Gdy ostatecznie dojdzie do porozumienia z dziennikarzami czeskimi, w Pradze mniej więcej w połowie maja zostanie podpisany uroczysty akt.

Na uroczystość tę z Litwy udadzą się do Pragi przedstawiciele Ministerstwa S.Zagr, Elty, Związku Dziennikarzy i redaktorzy naczelni najważniejszych dzienników litewskich.-

W y j a z d k o r e s p o n d e n t a "M u s ų R y t o j u s" d o P o l s k i .Prasa kowieńska /z 13.IV.1935/:"Musų Rytojus" informuje, iż współpracownik tego pisma, znany podróżnik Maciej Szalczius wkrótce wyjeżdża do Gdańska, Gdyni i innych miast polskich, skąd będzie nadsyłał korespondencje dla "Musų Rytojus".

P.Szalczius w swych kilkuletnich wędrówkach zwiedził już 40 krajów - Polska więc będzie 41-szym krajem.-

P a ń s t w a b a ł t y c k i e a L i g a N a r o d ó w .Prasa kowieńska /z 13.IV.1935/:Jak wiadomo, państwa bałtyckie: Litwa,Łotwa i Estonja doręczyły niedawno Lidze Narodów memorjał, w którym prosiły o odpowiednią reprezentację w organach Ligi.

Obecnie otrzymano od sekretarza generalnego Ligi odpowiedź na ten memorjał. Powiadamia on, że Liga wzięła pod uwagę życzenie państw bałtyckich.-

S p r a w a w i z n i e m i e c k i c h d l a o b y w a t e l i l i t e w s k i c h .Prasa kowieńska /z 13.IV.1935/:Po sprawdzeniu w konsulacie niemieckim wiadomości z dn.12 kwietnia o wydawaniu niemieckich wiz dla obywateli litewskich, okazała się ona nieścisła.

Konsulat niemiecki w dalszym ciągu zasięga wiadomości w Berlinie zarówno przy wydawaniu wiz wjazdowych, jak tranzytowych.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"L i e t . A i d a s" o k l e r y k a l n e j o p o z y c j i. "Liet.Aidas" Nr.85 z 12.IV.1935 r. Art.p.t."Do czego prowadzi tajne wychowanie?" Streszczenie:

"L.Aidas" wskazał już, że nie może być wPaństwie żadnego podziału sferami wpływów na młodzież pomiędzy Państwem a Kościołem. Jednym z najważniejszych warunków pracy pedagogicznej jest zaufanie uczniów do nauczycieli. Bez takiego zaufania organizacja nie może zdziałać nic twórczego. Jeżeli niema wzajemnego zaufania, nie może być mowy o wychowaniu. Przeciwnie. W takich wypadkach wytwarza się atmosfera intryg, szyderstwa, nienawiści.

Wydaje się, iż inspiratorzy potajemnego działania wśród uczniów atejtininków staraja się właśnie wytworzyć taką atmosferę pracy szkolnej. Jeszcze smutniejszą jest rzeczą, że "podziemne" działanie fanatyzuje uczniów, przekształcając ich na wiernych członków jakiejś potajemnej sekty. W tajnie wydawanem pisemku atejtininków przeczytać można myśli, które potwierdzają powyższy pogląd. Powiada się tam m.in., że słuchając swych przywódców odniesie się zwycięstwo w walce, podobnie, jak odnieśli zwycięstwo pierwsi chrześcijanie oraz katolicy w Meksyku i Niemczech. Spadną wtedy pęta niewoli i zaświeci słońce wolności.

Te słowa świadczą o tem, iż ci, którzyby musieli wychowywać młodzież religijnie i moralnie czynią z nich fanatyków i spiskowców. Czyż istotnie chce się przekonać dorastające pokolenie, że Litwa jest drugim Meksykiem?

"Liet.Aidas" Nr.86 z 13.IV.1935 r.Art.p.t."Nam odpowiadają: "Inaczej być nie może". Streszczenie:

W ostatnim numerze organu Centrum Akcji Katolickiej "Musų Laikrasztis" ukazał się artykuł, będący jakgdyby odpowiedzią na poruszane przez "Liet.Aidas" kwestje. Artykuł nosi tytuł "Inaczej być nie może". W artykule wysuwa się zasługi atejtininków dla Litwy i wskazuje się na to, że atejtininkowie działają pod opieką biskupów, ogółu katolickiego i konstytucji, gwarantującej im swobodę działania. Rozumowanie dosyć dziwne. Żadna konstytucja nie może gwarantować nielegalnej działalności, zaś w tym wypadku działalność jest właśnie nielegalna. Pozatem organ C.A.K. lokalizuje zakaz działalności atejtininków o charakterze politycznym w murach szkolnych. Za ścianami szkoły zakaz ten - zdaniem pisma - nie zobowiązuje. Wychodzi na to, że np.w szkole uczniowie mogą szanować rodziców, zaś po wyjściu ze szkoły mogą postępować jak się im podoba. Jest to sofizmat tem trudniejszy, że stosowany przez C.A.K.

Z wywodów organu C.A.K. wynika, że uczniowie atejtinincy działać będą również nadal za aprobatą zwierzchnictwa kościelnego. Robota mącenia w szkole będzie prowadzona dalej. Zwierzchnictwo duchowne jasno wyraziło swe stanowisko. Państwo winno wyciągnąć z tego wnioski, gdyż obowiązkiem jego jest troszczyć się o twórczą pracę w szkole. Pozatem młodzież nie pod każdym względem należy do Kościoła.-

K r o n i k a .

U s t ą p i e n i e n a c z e l n i k a p o w . k i e j d a ń s k i e g o .Prasa kowieńska /z 12.IV.1935/:Jak wiadomo, od dnia 1 maja ma ustąpić ze stanowiska naczelnik pow.kiejdańskiego Motejunas-Valeviczius.

Jak podają, następcą Motejunasa-Valevicziusa ma być mianowany naczelnik policji kowieńskiej Jankauskas.-

N o w e s t a n o w i s k o b .g u b e r n a t o r a k ł a j p e d z k i e g o N a v a k a s a .Prasa kowieńska /z 12.IV.35/: Jak podają, były gubernator Kraju Kłajpedzkiego ma być zamianowany członkiem Rady Stanu.-

N o w e u s t a w y o n a d a w a n i u o b y w a t e l s t w a k ł a j p e d z k i e g o .Prasa kowieńska /z 12.IV.1935/:Dyrektorjat kłajpedzki opublikował nowe ustawy o nabyciu praw obywateli kłajpedzkich. Prawa te można będzie nabyć po złożeniu zaświadczenia o zamieszkiwaniu bez przerwy w ciągu roku w Kraju Kłajpedzkim. Pracownicy instytucyj centralnych i autonomicznych w Kraju Kłajpedzkim otrzymują prawa, przysługujące obywatelom litewskim z chwilą objęcia stanowiska.

L i k w i d a c j a 2 - c h o r g a n i z a c y j .Prasa kowieńska /z 12.IV.1935/:Naczelnik pow.kowieńskiego zamknął "T-wo Oświatowe Lit.Robotników" oraz żydowski klub sportowy "Bar-Kochba".-

S p r a w a z m i a n y K o d e k s u K a r n e g o .Prasa kowieńska /z 15.IV.1935/:Rada Stanu obrała specjalną komisję dla opracowania zmiany Kodeksu Karnego w tym sensie, że szereg przestępstw będzie karał sąd robotami przymusowemi zamiast karą więzienia.-

S p r a w a z a ł o ż e n i a R a d y E k o n o m i c z n e j. Prasa kowieńska /z 15.IV.1935/:Prasa kowieńska /z 13.IV.1935/:T-wo studjów ekonomicznych przesłało rządowi memorjał, w którym żąda założenia Rady Ekonomicznej. W najbliższym czasie zarząd t-wa ma być przyjęty przez premjera Tubelisa celem wyłuszczenia motywów, przemawiających za założeniem pomienionej instytucji.-

Z l i k w i d o w a n i e z a t a r g u m i ę d z y p o l i c j ą a s t u d e n t a m i .Prasa kowieńska /z 13.IV.1935/:Jak wiadomo przed kilku dniami powołana została komisja do uregulowania zatargu między policją a studentami w zwiazku z demonstracją studentów.

Komisja uchwaliła zawieszenie dochodzenia przeciw przytrzymanym demonstrantom i przyjęcie spowrotem na stanowiska usuniętych z M.S.Wewn. urzędników-studentów. Przyjęcie tych uchwał ma być likwidacją zatargu.-

S k ł a d z a r z ą d u T - w a J ę z y k a L i t e w s k i e g o .Prasa kowieńska /z 13.IV.1935/:Niedawno założone T-wo Języka Litewskiego odbyło już posiedzenie i ukonstytuowało swój zarząd. Prezesem został obrany prof.Skardžius, wiceprezesem - prof.Salys, sekretarzem - K.Alminauskas.

Pozatem uchwalono zabiegać o nominację komisarza językowego, który ma dbać o poprawność języka w napisach publicznych /szyldów i t.p./, stosując przymusową naprawę.

Również projektowane jest urządzenie tygodnia poprawności i czystości języka.-

U z u p e ł n i e n i e k o n t y n g e n t u p o b o r o w e g o .Prasa kowieńska /z 12.IV.1935/:Przy powołaniu popisowych do wojska w jesieni 1934 r. kontyngent poborowych okazał się niedostateczny. W takich wypadkach zarządzany jest pobór zaciągniętych do rezerwy celem uzupełnienia kontyngentu. W czasie od 23 kwietnia do 3 maja w powiatowej komisji poborowej powinni się stawić dla sprawdzenia zdrowia wszyscy mężczyźni, którzy ubiegłej jesieni zostali zaliczeni do rezerwy, jako nienadający się do służby wojskowej w szeregach, względnie, jako nadający się jedynie do zaliczenia do rezerwy lub wreszcie ci, którzy zaciągnięci do wojska 1 listopada 1934 r. zostali zwolnieni po dwóch miesiącach służby dla wyżej wymienionych przyczyn.-

S p r a w a l o t n i c z e j k o m u n i k a c j i p o c z t o w e j .Prasa kowieńska /z 12.IV.1935/:Jak wiadomo, Aeroklub nosi się z zamiarem wprowadzenia lotniczej komunikacji pocztowej. W ostatnim czasie Rada Aeroklubu uznała nagłość tego projektu, upoważniając zarząd do poczynienia odpowiednich kroków w kierunku wyjaśnienia możliwości i warunków jego realizacji.

O ile pomieniona komunikacja lotnicza zostanie uruchomiona, korespondencję będzie można otrzymywać w różnych miastach Litwy w dniu jej nadania.-

P r z e d ł u ż e n i e s ł u ż b y w o j s k o w e j r o c z n i k a 1 9 1 3 .Radjo Kowieńskie /z 14.IV.1935/:Rocznik, który odbywa obecnie służbę w wojsku litewskiem i miał być zwolniony 30 kwietnia r.b., zatrzymany będzie do 30 czerwca /na dwa miesiące/.-

S p r a w a n o m i n a c j i n o w e g o k o m i s a r z a c e n ."Diena" Nr.15 /IV.1935/:Na stanowisko komisarza cen wymienia się pięciu kandydatów: dr.Urmanasa, agronoma Variakoisa, dyrektora Izby Rolniczej J.Tallat-Kiełpszę, agronoma powiatowego z Poniewieża p.Gilvydisa i agronoma powiatowego z Telsz p.Tallat-Kiełpszę.-

S p r a w a z m i a n w M . S . Z a g r ."Diena" Nr.15 /IV.35/: Jak słychać, po Wielkiej Nocy mają się dokonać w M.S.Zagr. pewne zmiany personalne. Ze względu na to, że szereg urzędników M.S.Z. całkiem nie pracowało zagranicą, a z drugiej strony wielu dyplomatów nie pracowało w centrali, uważa się większe zmiany personalne za sprawę dojrzałą i konieczną.-

"S e k m a d i e n i s" o p r o j e k c i e z a ł o ż e n i a t - w a p o l s k o - l i t e w s k i e g o ."Sekmadienis" Nr.15. /IV.1935/:Wśród grupy osób, będących zwolennikami kulturalnego zbliżenia z Polską powstał projekt stworzenia w Kownie t-wa zbliżenia polsko-litewskiego.

S p r a w a p i s o w n i ."Sekmadienis" Nr.15 /IV.1935/:M-stwo Oświaty ostatecznie już opracowało i przekazało Gabinetowi Min. projekt ustawy o reformie pisowni. Nowa pisownia będzie wprowadzona w życie dopiero po przyjęciu ustawy.-

S p r a w a w z m o c n i e n i a R a d j o s t a c j i K o w i e ń s k i e j ."Sekmadienis" Nr.15 /IV.1935/:W tych dniach przybył do Kowna inżynier sowiecki Model, specjalista od budowy radja. Wygłosił on w Kownie odczyt dla inżynierów kowieńskich w sprawie budowy radjostacyj. Obecnie - jak słychać - ma się go zaprosić do budowy radjostacji w Kłajpedzie i do wzmocnienia radjostacji kowieńskiej.-

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

W y d a l e n i e d w ó c h s t u d e n t ó w - P o l a k ó w. "Dzień Kowieński" Nr.39 /IV.1935/:13 kwietnia rano zostali aresztowani pp.Adam Dowgird i Anatol Paszkiewicz. Wyrokiem komendanta m.Kowna Adam Dowgird został skazany na wydalenie na przeciąg 1 roku do miejsca stałego zamieszkania w pow.rosieńskim, zaś p.Anatol Paszkiewicz - na 6 miesięcy do pow.birżańskiego. Zarządzenia te są następstwem incydentu z redaktorem "Kuntaplisa".-

W y s t ą p i e n i e z e Z w .D z i e n n i k a r z y L i t . r e d a k t o r a "C h a t y R o d z i n n e j" ."Dzień Kowieński" Nr.39 /IV.1935/:Jak donoszą, p.Z.Ugiański, redaktor naczelny "Chaty Rodzinnej" na znak protestu przeciwko niesprawiedliwemu i niekoleżeńskiemu ustosunkowaniu się zarządu Lit.Zwiazku Dziennikarzy wobec członka związku p.B.Paszkiewicza wystąpił ze Związku.-

L i s t o t w a r t y r e d a k t o r a n a c z ."D n i a P o l s k i e g o" ."Dzień Polski" Nr.39 /IV.1935/ zamieszcza list otwarty redaktora naczelnego "Dnia Kowieńskiego" p.B.Paszkiewicza do zarządu Lit.Zwiazku Dziennikarzy. W liście tym B.Paszkiewicz oświadcza, że wyśmiewanie hymnu narodowego stanowi obrazę uczuć narodowych, że "Dzień Polski", pisząc o zareagowaniu studentów-Polaków na karykaturę "Kuntaplisa" podał fakty bez żadnych komentarzy, że wreszcie zarząd Związku Dziennikarzy zbyt skwapliwie i w sposób uproszczony sprawę usunięcia B.Paszkiewicza ze Związku załatwił. Na zakończenie stwierdza B.Paszkiewicz, że daleko jeszcze do dobrego współżycia między społeczeństwem litewskiem a polskiem i że brak tu wzajemnego zaufania i kontaktu. Współpraca na terenie prasowym została przykro ugodzona. Przygodny incydent rozdmuchany został ze szkodą społeczną i krzywdą osobistą.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

S k a z a n i h i t l e r o w c y a p r a s a l i t e w s k a ."Diena" Nr.15 /IV.1935/:Skazani hitlerowcy kłajpedzcy dr. Neumann, baron Ropp, von Dressler, pastor Sass, Bertuleit,dr.Boettcher i in. studjują w więzieniu uważnie komunikaty i sprawozdania prasy litewskiej o procesie hitlerowców. Zamierzają oni wytoczyć niektórym pismom proces o rzekome oszczerstwo i tendencyjny opis.-

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

"V i l .R y t." o s p r a w a c h s ą d o w y c h L i t w i n ó w w I - s z y m k w a r t a l e 1 9 3 5 r."Vil.Ryt." Nr.30 z 13. IV.1935 /c.d. patrz "B.Kow." 1265/:

6/.23 stycznia Wil.Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę Wincentego Maczionisa, oskarżonego o wygłoszenie we wsi Antalgi odczytu bez zezwolenia starosty. Macziunis został uniewinniony.

7/.23 stycznia Wil.Sąd Grodzki rozważał sprawę prezesa Lit. T-wa Dobroczynności ks.Krzysztofa Czybirasa, oskarżonego o nieprzestrzeganie przepisów sanitarnych w piekarni T-wa i w jadłodajni, utrzymywanej przez T-wo Rzemieślników. Ks.Czybiras został w obu tych sprawach uniewinniony.

8/.25 stycznia Wil.Sąd Apelacyjny rozpatrywał sprawę mieszkańca wsi Knistuszki gm.gierwiackiej Władysława Łukszy, oskarżonego o przechowywanie broni wojskowej. Skazano go na 8 miesięcy więzienia z zawieszeniem na trzy lata. Prokurator złożył apelację do Trybunału Najwyższego.-

/c.d.n./